

**POLITYKA OCHRONY MAŁOLETNICH
PRZED KRZYWDZENIEM**

Szkoła Podstawowa im. Sybiraków w Rakoszycach

Punkt Przedszkolny w Rakoszycach

Podstawy prawne:

1. Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526 z późn. zm.);
2. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.);
3. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1359);
4. Ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 1606);
5. Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 31 z późn. zm.);
6. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249);
7. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1138 z późn. zm.);
8. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1375 z późn. zm.);
9. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1360 z późn. zm.);
10. Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1550 z późn. zm.).

Rozdział 1 **Postanowienia ogólne**

§ 1

1. Ilekroć w niniejszym dokumencie jest mowa o:
 - a) **Polityka** – należy przez to rozumieć niniejszy dokument, czyli Standardy Ochrony Małoletnich w Szkole Podstawowej im. Sybiraków w Rakoszycach oraz oddziale przedszkolnym w Szkole Podstawowej im. Sybiraków w Rakoszycach oraz Punkcie Przedszkolnym w Rakoszycach;
 - b) **Szkole** – należy przez to rozumieć Szkołę Podstawową im. Sybiraków w Rakoszycach, oddział przedszkolny w Szkole Podstawowej im. Sybiraków w Rakoszycach oraz Punkt Przedszkolny w Rakoszycach;
 - c) **Dziecku, Uczniu, Małoletnim** – należy przez to rozumieć osobę, która nie ukończyła 18 lat i nie zawarła związku małżeńskiego;
 - d) **Pracownikach** – należy przez to rozumieć osoby zatrudnione w Szkole Podstawowej im. Sybiraków w Rakoszycach, w oddziale przedszkolnym w Szkole Podstawowej im. Sybiraków w Rakoszycach oraz Punkcie Przedszkolnym w Rakoszycach, ale także wolontariuszy, praktykantów, osoby z którymi zostały zawarte umowy cywilnoprawne;
 - e) **Nauczycielach** – należy przez to rozumieć nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych w Szkole Podstawowej im. Rakoszycach w Rakoszycach, oddziale przedszkolnym w Szkole Podstawowej im. Sybiraków w Rakoszycach oraz Punkcie Przedszkolnym w Rakoszycach;
 - f) **Wychowawcy** – należy przez to rozumieć nauczyciela, którego opiece powierzono jeden oddział w Szkole Podstawowej im. Sybiraków w Rakoszycach, w Punkcie Przedszkolnym w Rakoszycach;
 - g) **Rodzicach** – należy przez to rozumieć rodziców, a także prawnych opiekunów dziecka oraz osoby (podmioty) sprawujące pieczę zastępczą nad dzieckiem będącym uczniem Szkoły Podstawowej im. Sybiraków w Rakoszycach, przedszkolakiem oddziału przedszkolnego w Szkole Podstawowej im. Sybiraków w Rakoszycach oraz Punktu Przedszkolnego w Rakoszycach;
 - h) **Uczniach** – należy przez to rozumieć uczennice i uczniów Szkoły Podstawowej im. Sybiraków w Rakoszycach, dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym;
 - i) **Dyrektorze** – należy przez to rozumieć Dyrektora Szkoły Podstawowej im. Sybiraków w Rakoszycach, kierownika Punktu Przedszkolnego;

- j) **Radzie Pedagogicznej** – należy przez to rozumieć organ Szkoły, w którego skład wchodzi wszyscy pracownicy pedagogiczni Szkoły Podstawowej im. Sybiraków w Rakoszycach;
 - k) **Radzie Rodziców** – należy przez to rozumieć Radę Rodziców Szkoły Podstawowej im. Sybiraków w Rakoszycach;
 - l) **Samorządzie Uczniowskim** – należy przez rozumieć Samorząd Uczniowski w Szkole Podstawowej im. Sybiraków w Rakoszycach;
 - m) **krzywdzeniu** – należy przez to rozumieć każde zamierzone lub niezamierzone działanie, lub zaniechanie działania jednostki, instytucji lub społeczeństwa jako całości i każdy rezultat takiego działania lub bezczynności, które naruszają równe prawa i swobody dzieci i/lub zakłócają ich optymalny rozwój.
2. Celem Polityki Ochrony Małoletnich w Szkole jest:
 - a) uwrażliwienie wszystkich pracowników, współpracowników (wolontariuszy, praktykantów, osób, z którymi zostały zawarte umowy cywilnoprawne), rodziców, osób współpracujących ze Szkołą na wagę podejmowania działań zmierzających do ochrony dzieci przed krzywdzeniem;
 - b) wskazanie zakresów odpowiedzialności poszczególnych osób za bezpieczeństwo dzieci znajdujących się pod opieką Szkoły;
 - c) podejmowanie adekwatnej interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dzieci i/lub bezpośredniego zagrożenia ich zdrowia i życia;
 - d) określenie działań edukacyjnych, profilaktycznych i interwencyjnych mających na celu zapewnienie dzieciom bezpieczeństwa.
 3. Znajomość i praktyczne stosowanie Polityki Ochrony Małoletnich jest moralnym i zawodowym obowiązkiem wszystkich pracowników i współpracowników Szkoły.
 4. Szkoła wprowadza Standardy Ochrony Małoletnich zawarte w niniejszej Polityce.

§ 2

1. Naczelną zasadą wszystkich działań podejmowanych przez pracowników Szkoły jest działanie dla dobra dziecka i w jego najlepszym interesie.
2. Pracownik Szkoły oraz praktykant, stażysta, wolontariusz w Szkole traktują dziecko z szacunkiem oraz uwzględniają jego potrzeby. Cały personel Szkoły, realizując te cele, działa w ramach obowiązującego prawa, przepisów wewnętrznych Szkoły oraz swoich kompetencji.

§ 3

1. Wyróżnia się następujące formy krzywdzenia:
 - a) **przemoc fizyczna** wobec dziecka to przemoc, w wyniku której dziecko doznaje faktycznej fizycznej krzywdy lub jest nią potencjalnie zagrożone; krzywda ta następuje w wyniku działania bądź zaniechania działania ze strony rodzica lub innej osoby odpowiedzialnej za dziecko, lub ze strony osoby, której dziecko ufa, bądź która ma nad nim władzę; przemoc fizyczna wobec dziecka może być czynnością powtarzalną lub jednorazową;
 - b) **przemoc psychiczna** wobec dziecka to przewlekła, niefizyczna, szkodliwa interakcja pomiędzy dzieckiem a opiekunem, obejmująca zarówno działania, jak i zaniechania; zaliczamy do niej m.in.: niedostępność emocjonalną, zaniechanie emocjonalne, relację z dzieckiem opartą na wrogości, obwinianiu, oczernianiu, odrzucaniu, nieodpowiednie rozwojowo lub niekonsekwentne interakcje z dzieckiem, niedostrzeganie lub nieuznawanie indywidualności dziecka i granic psychicznych pomiędzy rodzicem a dzieckiem;
 - c) **wykorzystywanie seksualne** dziecka to włączanie dziecka w aktywność seksualną, której nie jest ono w stanie w pełni zrozumieć i udzielić na nią świadomej zgody i/lub na którą nie jest dojrzałe rozwojowo i nie może zgodzić się w ważny prawnie sposób i/lub która jest niezgodna z normami prawnymi lub obyczajowymi danego społeczeństwa; z wykorzystaniem seksualnym mamy do czynienia, gdy taka aktywność wystąpi między dzieckiem a dorosłym lub dzieckiem a innym dzieckiem, jeśli te osoby ze względu na wiek bądź stopień rozwoju pozostają w relacji opieki, zależności, władzy;

- d) **zaniedbywanie dziecka** to chroniczne lub incydentalne niezaspokajanie jego podstawowych potrzeb fizycznych i psychicznych i/lub nierespektowanie jego podstawowych praw, powodujące zaburzenia jego zdrowia i/lub trudności w rozwoju; do zaniedbywania dochodzi w relacji dziecka z osobą, która jest zobowiązana do opieki, wychowania, troski i ochrony dziecka.

Rozdział 2

Rozpoznawanie i reagowanie na czynniki ryzyka i symptomy krzywdzenia dzieci

§ 4

1. Pracownicy Szkoły posiadają wiedzę i w ramach wykonywanych obowiązków zwracają uwagę na czynniki ryzyka i symptomy krzywdzenia dzieci.
2. Czynniki ryzyka krzywdzenia dziecka określa Załącznik nr 2 do niniejszego dokumentu.
3. Symptomy krzywdzenia dziecka określa Załącznik nr 3 do niniejszego dokumentu.

§ 5

1. Znajomość czynników ryzyka i umiejętne ich rozpoznawanie umożliwiają:
 - a) identyfikowanie dzieci, które są bardziej narażone na krzywdzenie;
 - b) planowanie działań profilaktycznych adresowanych do dzieci;
 - c) przerwanie stosowania przemocy wobec dzieci.
2. Wystąpienie jednego lub nielicznych czynników ryzyka nie jest jednoznacznym sygnałem, że w rodzinie dochodzi do krzywdzenia dziecka. Jeżeli jednak liczba czynników zwiększa się lub jeden z nich nasila się, należy podjąć wnikliwą obserwację dziecka i rodziny.
3. W przypadku zidentyfikowania czynników ryzyka pracownicy Szkoły podejmują rozmowę z rodzicami, przekazując informacje na temat dostępnej oferty wsparcia (np. psychologicznej, materialnej) i motywując ich do szukania dla siebie pomocy.
4. W przypadku, gdy do zidentyfikowania czynników ryzyka dochodzi przez wolontariusza, praktykanta, inną osobę dorosłą niebędącą pracownikiem Szkoły, należy poinformować o tym Dyrektora albo Pedagoga, który na podstawie uzyskanych informacji będzie prowadził niezbędne czynności, o których mowa w Rozdziale 5.

§ 6

1. Znajomość symptomów krzywdzenia dziecka i umiejętne ich rozpoznawanie umożliwia:
 - a) identyfikowanie dzieci, które są krzywdzone;
 - b) przerwanie stosowania przemocy wobec dzieci.
2. W przypadku podjęcia przez pracownika Szkoły podejrzenia, że dziecko jest krzywdzone, należy zareagować zgodnie z odpowiednią procedurą interwencji wskazaną w niniejszym dokumencie.

Rozdział 3

Zasady bezpiecznych relacji w szkole

§ 7

1. Naczelną zasadą wszystkich czynności podejmowanych przez pracowników jest działanie dla dobra dziecka i w jego najlepszym interesie.
2. Pracownik jest obowiązany do utrzymywania profesjonalnej relacji z małoletnim.
3. Reakcja, komunikat lub działanie pracownika wobec małoletniego powinny być adekwatne do sytuacji, bezpieczne, uzasadnione i sprawiedliwe wobec innych małoletnich.
4. Pracownicy muszą traktować dziecko z szacunkiem oraz uwzględniać jego godność i potrzeby.

§ 8

1. Zasady bezpiecznych relacji pracownika z dzieckiem oraz relacji między uczniami określa Załącznik nr 1 do niniejszego dokumentu.

§ 9

1. Pracownicy znają i stosują ustalone w Szkole zasady bezpiecznych relacji pracownik – dziecko oraz dziecko – dziecko.

Rozdział 4 Procedury interwencji – zasady ogólne

§ 10

1. Krzywdzenie dzieci stanowi ciężkie naruszenie podstawowych obowiązków pracowniczych.
2. Pracownik reaguje na każde podejrzenie krzywdzenia dziecka lub naruszenie niniejszych Standardów.
3. W przypadku, gdy pracownik jest świadkiem zdarzeń, mających znamiona krzywdzenia dzieci, zobowiązany jest do natychmiastowego podjęcia interwencji mającej na celu ochronę dziecka – zgodnie z zasadami określonymi w niniejszych Standardach.
4. Pracownik będący świadkiem krzywdzenia:
 - a) natychmiast przerywa czynności mające znamiona krzywdzenia;
 - b) izoluje dziecko od osoby krzywdzącej;
 - c) niezwłocznie udziela dziecku pomocy (jeżeli wymaga ono takiej pomocy, np. w wypadku ran, stłuczeń czy innych naruszeń ciała) oraz otacza dziecko opieką i wzmacnia jego poczucie bezpieczeństwa;
 - d) informuje Dyrektora i Osobę odpowiedzialną za Standardy Ochrony Małoletnich;
 - e) w porozumieniu z Dyrektorem i Osobą odpowiedzialną za Standardy Ochrony Małoletnich; podejmuje dalsze działania.

§ 11

1. Pracownicy Szkoły zwracają szczególną uwagę na występowanie w zachowaniu małoletniego sygnałów świadczących o krzywdzeniu. Uwagę pracownika powinny zwrócić następujące zachowania:
 - a) dziecko ma widoczne obrażenia ciała (siniaki, poparzenia, ugryzienia, złamania kości itp.), których pochodzenie trudno jest wyjaśnić;
 - b) podawane przez dziecko wyjaśnienia dotyczące obrażeń wydają się niewiarygodne, niemożliwe, niespójne, dziecko często je zmienia lub powiela;
 - c) pojawia się niechęć przed udziałem w lekcjach uwzględniających ćwiczenia fizyczne;
 - d) dziecko nadmiernie zakrywa ciało, niestosownie do sytuacji i pogody;
 - e) dziecko wzdyga się, kiedy podchodzi do niego osoba dorosła;
 - f) dziecko boi się rodzica;
 - g) dziecko boi się powrotu do domu;
 - h) dziecko jest bierne, wycofane, uległe, przestraszone;
 - i) dziecko cierpi na powtarzające się dolegliwości somatyczne: bóle brzucha, głowy, mdłości itp.;
 - j) dziecko moczy się bez powodu lub w konkretnych sytuacjach czy na widok określonych osób;
 - k) nastąpiła nagła i wyraźna zmiana zachowania dziecka;
 - l) dziecko zachowuje się agresywnie wobec innych lub siebie, używa wulgaryzmów, próbując zaznaczyć swą przewagę;
 - m) dziecko mówi lub pisze o stosowanej wobec niego przemocy.

Rozdział 5

Procedura podejmowania interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka w rodzinie

§ 12

1. W przypadku podjęcia przez pracownika podejrzenia, że dziecko może być krzywdzone w rodzinie: doznaje przemocy psychicznej lub/i fizycznej, rodzice stosują wobec niego kary fizyczne (w tym klapsy) lub jest świadkiem przemocy w rodzinie, pracownik ma obowiązek niezwłocznie sporządzić notatkę

służbową i przekazać uzyskaną informację Dyrektorowi. Notatka może być przekazana w formie elektronicznej.

2. Dyrektor niezwłocznie zwołuje zespół interwencyjny, w skład którego wchodzi: wychowawca, pedagog/psycholog szkolny, Dyrektor, inny pracownik mający wiedzę nt. krzywdzenia dziecka, przedstawiciel Policji lub/i Ośrodka Pomocy Społecznej lub/i Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie lub/i kurator sądowy.
3. Pedagog/psycholog szkolny lub w przypadku ich nieobecności inna osoba wskazana przez Dyrektora podejmuje rozmowę z dzieckiem, ustala fakty i udziela wsparcia dziecku.
4. Zespół interwencyjny informuje rodziców o podejrzeniu krzywdzenia dziecka, podejmuje z nimi rozmowę wyjaśniającą i informującą. Zespół każdorazowo decyduje, z którym z rodziców należy porozmawiać jako pierwszym.
5. Pedagog/psycholog szkolny lub w przypadku ich nieobecności inna osoba wskazana przez Dyrektora informuje rodziców o obowiązku zgłoszenia podejrzenia krzywdzenia dziecka do Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (wszczęcie procedury "Niebieskie Karty") oraz do innych instytucji (Sąd Rodzinny, Policja, prokuratura).
6. Wszczęcie procedury "Niebieskie Karty" następuje poprzez wypełnienie formularza "Niebieska Karta część A" według procedury wdrażania „Niebieskie Karty”.
7. Zespół interwencyjny sporządza plan pomocy dziecku.
8. Plan pomocy zawiera informacje na temat:
 - a) w razie potrzeby przekazania opiekunowi będącemu dla dziecka bezpieczną osobą w rodzinie propozycji działań w celu zapewnienia dziecku bezpieczeństwa;
 - b) rodzaju wsparcia, jakie Szkoła zaoferuje dziecku (adekwatnie do potrzeby, np. pomoc psychologiczną na terenie Szkoły, zajęcia specjalistyczne);
 - c) udzielonych informacji dziecku i jego rodzinie o dostępnej pomocy specjalistycznej (psychologicznej, prawnej, medycznej) poza Szkołą.
9. Plan pomocy dziecku jest przedstawiony opiekunom z zaleceniem współpracy przy jego realizacji.
10. Z przebiegu interwencji sporządza się kartę interwencji (Załącznik nr 4), którą załącza się do dokumentacji prowadzonej przez osobę/ osoby wyznaczone do koordynowania realizacji standardów ochrony małoletnich.

§ 13

1. W przypadku podejrzenia, że dobro dziecka jest zagrożone (np. zaniedbywanie fizyczne, psychiczne, konflikty okolorozwodowe zagrażające dobru dziecka) pracownik ma obowiązek przekazać uzyskaną informację Dyrektorowi.
2. Dyrektor jak najszybciej zwołuje zespół interwencyjny, w skład którego wchodzi: wychowawca, pedagog/psycholog szkolny, Dyrektor, inny pracownik mający wiedzę nt. krzywdzenia dziecka.
3. Pedagog/psycholog szkolny lub w przypadku ich nieobecności inna osoba wskazana przez Dyrektora podejmuje rozmowę z dzieckiem, ustala fakty i daje wsparcie dziecku.
4. Zespół interwencyjny podejmuje rozmowę z rodzicem w celu wyjaśnienia sprawy i ustalenia zasad dalszego postępowania wobec dziecka. Jednocześnie pracownik informuje rodziców o skutkach negatywnych działań lub zaniechań wobec dziecka.
5. W razie potrzeby należy spisać z rodzicami kontrakt, który w wyraźny sposób określi zasady współpracy w celu udzielenia dalszej pomocy dziecku.
6. W przypadku braku współpracy ze strony rodziców (odmowa udziału w spotkaniach, niestosowanie się do przyjętych wspólnie zasad), należy wystąpić z wnioskiem do Sądu Rodzinnego o wgląd w sytuację dziecka i rodziny.

§ 14

1. W przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa na szkodę dziecka przez rodzica (np. wykorzystanie seksualne, rozpijanie małoletniego) pracownik ma obowiązek niezwłocznie, na piśmie poinformować Dyrektora w formie notatki służbowej.
2. Na Dyrektorze spoczywa obowiązek niezwłocznego zawiadomienia policji lub prokuratury.

Rozdział 6

Procedura podejmowania interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez pracownika Szkoły

§ 15

1. Osoby, które w związku z wykonywaniem swoich obowiązków służbowych powzięły podejrzenie o popełnieniu przez pracownika Szkoły przestępstwa z użyciem przemocy na szkodę małoletniego, niezwłocznie zawiadamiają o tym Dyrektora w formie notatki służbowej.
2. Dyrektor niezwłocznie wzywa nauczyciela, któremu zarzucono stosowanie przemocy. Składa on Dyrektorowi wyjaśnienia, przedstawia swój punkt widzenia. Zaleca się, aby w potkaniu tym uczestniczył także zastępca Dyrektora lub inna osoba wskazana przez Dyrektora. Ze spotkania sporządza się notatkę służbową.
3. W celu ustalenia okoliczności zdarzenia, potwierdzenia lub odrzucenia zarzutów stawianych nauczycielowi Dyrektor rozmawia ze świadkami: pracownikami Szkoły oraz uczniami. W uzasadnionych przypadkach Dyrektor część z tych zadań może zlecić pedagogowi/psychologowi szkolnemu.
4. Pedagog/psycholog szkolny lub w przypadku ich nieobecności inna osoba wskazana przez Dyrektora podejmuje rozmowę z dzieckiem, ustala fakty i daje wsparcie dziecku. Rozmowę z uczniem – ofiarą przemocy powinna przeprowadzić osoba, do której uczeń ma zaufanie. Z takiej rozmowy uczeń powinien wyjść z przekonaniem, że nie spotkają go żadne konsekwencje ze strony nauczycieli, a sprawa zostanie uczciwie i rzetelnie rozwiązana. Do zakończenia sprawy, a jeżeli zaistnieje taka konieczność, również później, uczeń powinien być objęty opieką pedagoga/psychologa szkolnego.
5. Pedagog/psycholog szkolny lub w przypadku ich nieobecności inna osoba wskazana przez Dyrektora niezwłocznie informuje rodziców ucznia o zdarzeniu.
6. Jeżeli zgłoszenie o przemocy nie zostało potwierdzone, Dyrektor lub inna osoba wskazana przez niego informuje o tym fakcie nauczyciela oraz ucznia i jego rodziców.
7. Z uczniem, który rzucił fałszywe oskarżenia, i jego rodzicami organizowane jest spotkanie, w którym bierze udział wychowawca, pedagog/psycholog szkolny. Wyjaśnia się motywy postępowania ucznia, omawia konsekwencje takiego czynu. Istotne są też działania pedagoga/psychologa szkolnego, który powinien w najbliższym czasie pracować z uczniem.
8. W przypadku potwierdzenia zarzutów Dyrektor informuje o tym fakcie nauczyciela oraz zobowiązuje go do zaprzestania tego rodzaju działań. Jednocześnie informuje o tym Rzecznika Dyscyplinarnego dla Nauczycieli przy Wojewodzie Dolnośląskim. W zależności od popełnionego czynu zawiesza go natychmiast w pełnieniu obowiązków lub robi to po złożeniu wniosku do rzecznika dyscyplinarnego.
9. Dyrektor informuje o zaistniałej sytuacji organ prowadzący oraz organ sprawujący nadzór pedagogiczny.

Rozdział 7

Procedura podejmowania interwencji w przypadku przemocy rówieśniczej

§ 16

1. W przypadku podjęcia przez pracownika informacji o fakcie przemocy rówieśniczej lub cyberprzemocy, nauczyciel ma obowiązek niezwłocznie sporządzić notatkę służbową i przekazać uzyskaną informację Dyrektorowi.

2. Pedagog/psycholog szkolny lub w przypadku ich nieobecności inna osoba wskazana przez Dyrektora podejmuje osobne rozmowy z dzieckiem - sprawcą i dzieckiem - ofiarą oraz z ewentualnymi świadkami zdarzenia.
3. Pedagog/psycholog szkolny lub w przypadku ich nieobecności inna osoba wskazana przez Dyrektora informuje o zaistniałym fakcie rodziców ofiary oraz sprawcy i podejmuje z nimi osobne rozmowy. Na spotkaniu z rodzicami, w którym uczestniczy również wychowawca ucznia, ustalany jest plan pomocy dziecku będącemu ofiarą. Rodzice otrzymują zalecenie współpracy przy jego realizacji.
4. Plan naprawczy oraz plan pomocy zawierają:
 - a) analizę sytuacji przemocowej;
 - b) określenie pozycji dziecka w grupie;
 - c) rozpoznanie potrzeb dziecka i jego mocnych stron;
 - d) poznanie sytuacji rodzinnej dziecka;
 - e) zalecenia dla stron, celem których jest zakończenie sytuacji przemocowej oraz minimalizacja ryzyka wystąpienia podobnych sytuacji w przyszłości.
5. Przestrzeganie ustaleń jest monitorowane przez pedagoga/psychologa szkolnego, w razie potrzeby wdrażane są konsekwencje przewidziane w Statucie Szkoły.
6. W przypadku, gdy powyższe kroki nie przynoszą oczekiwanych rezultatów, a rodzice nie współpracują ze Szkołą i nie przestrzegają ustaleń, albo kiedy nabieramy podejrzeń, że zachowanie dziecka wynika z negatywnego wpływu środowiska rodzinnego, należy wystąpić do sądu rodzinnego o wgląd w sytuację dziecka i rodziny.
7. Gdy sprawca ma ukończony 10 rok życia i przejawia objawy demoralizacji, należy to zgłosić na policję lub do sądu rodzinnego i dla nieletnich.
8. Gdy sprawca ma ukończony 13 rok życia i popełnił czyn karalny lub/i przejawia objawy demoralizacji, należy to zgłosić na policję lub wystąpić do sądu rodzinnego i dla nieletnich.

§ 17

1. W każdym przypadku potwierdzonych informacji o krzywdzeniu ucznia osoba, która taką informację powzięła, wspólnie z osobą odpowiedzialną za zgłaszanie przypadków krzywdzenia małoletnich, wypełniają Kartę Interwencji. Kartę załącza się do dokumentacji prowadzonej przez osobę wyznaczoną do koordynowania stosowania Standardów Ochrony Małoletnich.
2. Kartę załącza się do dokumentacji dotyczącej tego ucznia w segregatorze z dokumentacją realizacji omawianych procedur.

Rozdział 8 **Zasady ochrony wizerunku dziecka**

§ 18

1. Szkoła zapewnia najwyższe standardy ochrony danych osobowych dzieci zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.
2. Szkoła przestrzega i monitoruje przestrzeganie przepisów dotyczących ochrony danych osobowych uczniów.
3. Szkoła uznaje prawo dziecka do prywatności i ochrony dóbr osobistych oraz zapewnia ochronę jego wizerunku.
4. Szkoła w swoich działaniach kieruje się odpowiedzialnością i rozważą wobec utrwalania, przetwarzania, używania i publikowania wizerunków dzieci.
5. Pracownik Szkoły ma obowiązek zachowania tajemnicy danych osobowych, które przetwarza oraz zachowania w tajemnicy sposobów zabezpieczenia danych osobowych przed nieuprawnionym dostępem.
6. Dane osobowe ucznia są udostępniane wyłącznie osobom i podmiotom uprawnionym na podstawie odrębnych przepisów.
7. Pracownik Szkoły może wykorzystać informacje o uczniu w celach szkoleniowych lub edukacyjnych wyłącznie z zachowaniem anonimowości ucznia oraz w sposób uniemożliwiający jego identyfikację.

8. Upublicznienie przez pracownika Szkoły wizerunku dziecka utrwalonego w jakiegokolwiek formie (fotografia, nagranie audio-wideo, nagranie audio) wymaga pisemnej zgody rodzica dziecka.
9. Pisemna zgoda powinna zawierać informację, gdzie będzie umieszczony zarejestrowany wizerunek i w jakim kontekście będzie wykorzystany.
10. Jeśli rodzice nie wyrazili zgody na utrwalenie wizerunku dziecka, ich decyzja jest respektowana. Z wyprzedzeniem należy ustalić z rodzicami i dziećmi, w jaki sposób osoba rejestrująca wydarzenie będzie mogła zidentyfikować dziecko, aby nie utrwałać jego wizerunku na zdjęciach indywidualnych i grupowych. Rozwiązanie, jakie będzie przyjęte, nie będzie wykluczające dla dziecka, którego wizerunek nie powinien być rejestrowany.
11. Dzielenie się zdjęciami i filmami związanymi z aktywnością szkolną służy promowaniu Szkoły oraz osiągnięć i umiejętności dzieci, dokumentowaniu działań Szkoły i zawsze przebiega z zachowaniem bezpieczeństwa dzieci.
12. Jeżeli wizerunek dziecka stanowi jedynie szczegół całości, takiej jak zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza, zgoda rodzica na utrwalenie wizerunku dziecka nie jest wymagana.

Rozdział 9

Zasady bezpiecznego korzystania z Internetu i mediów elektronicznych

§ 19

1. Do potencjalnych zagrożeń płynących z użytkowania sieci należy zaliczyć:
 - a) dostęp do treści niezgodnych z celami wychowania i edukacji (narkotyki, przemoc, pornografia, hazard);
 - b) działalność innych użytkowników zagrażająca dobru uczniów;
 - c) oprogramowanie umożliwiające śledzenie i pozyskanie danych osobowych użytkowników szkolnej sieci.

§ 20

1. Osobami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo szkolnej sieci internetowej są Dyrektor i szkolny administrator.
2. Do obowiązków szkolnego administratora należy:
 - a) zabezpieczenie szkolnej sieci internetowej hasłami oraz programem antywirusowym;
 - b) regularne i cykliczne aktualizowanie oprogramowania;
 - c) regularna i cykliczna zmiana haseł chroniących dostęp do szkolnej sieci internetowej;
 - d) blokada dostępu do treści niezgodnych z celami wychowania i edukacji.
3. Rozwiązania organizacyjne na poziomie szkoły bazują na aktualnych standardach bezpieczeństwa.
4. Na terenie budynku szkoły oraz terenu przyległego, tj. szkolnego podwórka, dzieci nie mają swobodnego i bezpośredniego dostępu do szkolnej sieci internetowej.
5. Infrastruktura sieciowa szkoły umożliwia dostęp do Internetu wyłącznie pracownikom administracji, nauczycielom, specjalistom i dyrektorowi.
6. Komputery z dostępem do Internetu znajdują się w salach lekcyjnych, salach do zajęć indywidualnych, bibliotece, pokoju nauczycielskim, świetlicy, gabinecie pedagoga oraz gabinecie psychologa.
7. Dzieci oraz młodzież mogą korzystać ze szkolnej sieci internetowej na lekcji informatyki za zgodą nauczyciela lub w innych sytuacjach za zgodą nauczyciela.
8. Dostęp do szkolnej sieci internetowej jest w bibliotece oraz świetlicy, ale korzystanie z niego może odbywać się tylko za zgodą nauczyciela sprawującego w tym czasie opiekę w ww. miejscach.
9. W przypadku znalezienia niebezpiecznych treści wyznaczony pracownik stara się ustalić, kto korzystał z komputera w czasie ich wprowadzenia.
10. Informację o małoletnim, który korzystał z komputera w czasie wprowadzenia niebezpiecznych treści, wyznaczony pracownik przekazuje Dyrektorowi, który aranżuje dla ucznia rozmowę z wychowawcą, psychologiem lub pedagogiem na temat bezpieczeństwa w Internecie.

11. Jeżeli w wyniku przeprowadzonej rozmowy psycholog/pedagog uzyska informacje, że uczeń jest krzywdzony, podejmuje działania opisane w procedurze interwencji zawartej w Rozdziale 5 niniejszego dokumentu.
12. W przypadku, gdy dostęp do Internetu w szkole realizowany jest pod nadzorem nauczyciela, jest on zobowiązany informować uczniów o zasadach bezpiecznego korzystania z Internetu oraz czuwać nad ich bezpieczeństwem podczas korzystania z Internetu w czasie zajęć.
13. Nauczyciele informatyki oraz wychowawcy klas przeprowadzają z uczniami cykliczne pogadanki dotyczące bezpiecznego korzystania z Internetu.
14. Uczniowie na zajęciach edukacyjnych, zajęciach z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz na zajęciach rewalidacyjnych mogą korzystać z monitorów i tablic interaktywnych, które wykorzystuje się w celach edukacyjnych oraz gier edukacyjnych, które są dostosowane do wieku i możliwości uczniów. Dostęp do nich jest możliwy po uzyskaniu zgody nauczyciela sprawującego opiekę w danej chwili.
15. Użytkownikowi komputera zabrania się bez zgody i wiedzy nauczyciela sprawującego w danej chwili opiekę:
 - a) instalowania oprogramowania oraz dokonywania zmian w konfiguracji oprogramowania zainstalowanego w systemie;
 - b) usuwania cudzych plików, odinstalowywania programów, dekompletowania sprzętu;
 - c) dotykania kabli, montażu i demontażu elementów komputera, drukarek, i innych urządzeń znajdujących się w pracowni komputerowej oraz salach, w których jest dostęp do ww. sprzętów.

Rozdział 10

Zasady korzystania z telefonów komórkowych oraz innych urządzeń elektronicznych

§ 21

1. Podczas pobytu w szkole i zajęć edukacyjnych, uczniów obowiązuje zakaz używania telefonów komórkowych, w tym smartfonów, urządzeń typu smartwatch, itp. oraz innych urządzeń elektronicznych (tablet, dyktafon, kamera, aparat cyfrowy, itp.) zgodnie z ustalonymi w szkole zasadami.
2. Uczniowie przynoszą do szkoły telefony komórkowe oraz inny sprzęt elektroniczny na własną odpowiedzialność za zgodą rodziców. Szkoła nie ponosi odpowiedzialności za zaginięcie lub zniszczenie czy kradzież sprzętu przynieszonego przez uczniów.
3. Uczeń ma obowiązek wyłączyć lub wyciszyć telefon (bez wibracji) i schować go w torbie/plecaku przed rozpoczęciem zajęć edukacyjnych. Telefon pozostaje niewidoczny zarówno dla ucznia, jak i pozostałych osób.
4. Na terenie szkoły obowiązuje zakaz korzystania z Internetu za pośrednictwem telefonu komórkowego. Powyższe nie dotyczy sytuacji edukacyjnych, które wynikają z organizacji oraz przebiegu zajęć lekcyjnych prowadzonych przez nauczyciela.
5. Telefony i inne urządzenia elektroniczne (np. tablety) można wykorzystywać podczas zajęć lekcyjnych w celach dydaktycznych pod opieką oraz za zgodą nauczyciela prowadzącego zajęcia.
6. Jeśli uczeń czeka na ważną informację (połączenie, SMS, etc.) ma obowiązek poinformować o tym fakcie nauczyciela przed lekcją, poprosić o pozwolenie na skorzystanie z telefonu i ustalić sposób odebrania tej wiadomości. Dotyczy to także sytuacji, gdy wystąpiła pilna potrzeba skontaktowania się, np. z rodzicami lub w innej ważnej sprawie.
7. Na terenie szkoły zakazuje się uczniom filmowania, fotografowania oraz utrwalania dźwięku na jakichkolwiek nośnikach cyfrowych.
8. W szczególnych przypadkach nagrywanie zajęć edukacyjnych, uroczystości szkolnych oraz utrwalanie ich w jakikolwiek sposób możliwe jest wyłącznie po uzyskaniu zgody dyrektora szkoły lub nauczyciela prowadzącego zajęcia edukacyjne.
9. Nagrywanie dźwięku i obrazu za pomocą telefonu, lub innych urządzeń jest możliwe jedynie za zgodą osoby nagrywanej lub fotografowanej. Niedopuszczalne jest nagrywanie lub

fotografowanie sytuacji niezgodnych z powszechnie przyjętymi normami etycznymi i społecznymi oraz przesyłanie treści obrażających inne osoby.

10. Każdorazowo decyzję o zabranii telefonów komórkowych i/lub innych urządzeń elektronicznych podejmuje kierownik wycieczki w porozumieniu z wychowawcami klas oraz za zgodą rodziców i na ich odpowiedzialność.

Rozdział 11

Zasady korzystania z telefonów i innych urządzeń elektronicznych podczas wyjść, wycieczek edukacyjnych organizowanych przez Szkołę

§ 22

1. Jeśli istnieje możliwość zabrania telefonu i/lub innego urządzenia elektronicznego na wycieczkę, wyjście grupowe, uczeń ma prawo korzystania z tych urządzeń wyłącznie w sposób niezakłócający organizacji i przebiegu tego wydarzenia.
2. Podczas wyjść zorganizowanych przez Szkołę (np. teatr, kino, muzeum, zwiedzanie z przewodnikiem, lekcja w terenie, konkursy, zawody sportowe itp.) uczeń jest zobowiązany do wyłączenia/wyciszenia telefonu (bez wibracji) i schowania go w torbie/plecaku/kieszce. Może go użyć jedynie za zgodą opiekuna wycieczki.

Rozdział 12

Procedury postępowania w przypadku naruszenia zasad korzystania z telefonów i innych urządzeń elektronicznych na terenie Szkoły

§ 23

1. W przypadku naruszenia przez ucznia zasad używania telefonów komórkowych na terenie Szkoły wychowawca klasy/pedagog odnotowuje zaistniałą sytuację w e-dzienniku jako uwagę negatywną oraz przydziela punkty ujemne, które mają wpływ na ocenę z zachowania zgodnie z Wewnątrzszkolnymi Zasadami Oceniania.
2. W przypadku, gdy sytuacja powtarza się, wychowawca bezzwłocznie informuje o tym fakcie rodziców ucznia i wspólnie z pedagogiem/psychologiem szkolnym ustala plan dalszego postępowania.

Rozdział 13

Zasady ochrony uczniów przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami z Sieci

§ 24

1. Pod pojęciem „treści szkodliwe i zagrożenia z sieci” rozumiane są:
 - a) treści szkodliwe, niedozwolone, nielegalne i niebezpieczne dla zdrowia (pornografia, treści obrazujące przemoc, promujące działania szkodliwe dla zdrowia i życia, popularyzujące ideologię faszystowską i działalność niezgodną z prawem, nawołujące do samookaleczeń i samobójstw, korzystania z narkotyków);
 - b) treści stwarzające niebezpieczeństwo werbunku uczniów do organizacji nielegalnych i terrorystycznych;
 - c) różne formy cyberprzemocy, np. nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem sieci oraz podszywanie się w sieci pod kogoś wbrew jego woli.
2. Podstawowe działania Szkoły zabezpieczające uczniów przed dostępem do treści szkodliwych i zagrożeń z sieci:
 - a) edukacja medialna – dostarczanie uczniom wiedzy i umiejętności dotyczących posługiwania się technologią komunikacyjną, prowadzenie działań profilaktycznych propagujących zasady bezpiecznego korzystania z sieci oraz uświadamiających zagrożenia płynące z użytkowania różnych technologii komunikacyjnych;

- b) prowadzenie systematycznych działań wychowawczych (integracja zespołu klasowego, budowanie dobrych relacji pomiędzy uczniami, wprowadzanie norm grupowych; uczenie uczniów odróżniania dobra od zła);
- c) włączanie rodziców uczniów w działania Szkoły na rzecz zapobiegania cyberprzemocy, informowanie ich o polityce Szkoły w zakresie reagowania na cyberprzemoc;
- d) edukacja na temat cyberprzemocy i zagrożeń z sieci: warsztaty, szkolenia dla rodziców, udostępnianie materiałów i publikacji, w tym polecanie i wskazywanie sposobów instalowania ochrony rodzicielskiej;
- e) w każdym przypadku ujawnienia lub podejrzenia cyberprzemocy bądź ujawnienia niebezpiecznych treści podejmowane są interwencje, obejmujące działania opisane w Rozdziale 5.

Rozdział 14

Zasady bezpiecznej rekrutacji pracowników

§ 25

1. Rekrutacja pracowników Szkoły odbywa się zgodnie z obowiązującymi przepisami, w szczególności Kartą Nauczyciela, ustawą o pracownikach samorządowych, Kodeksem Pracy.

§ 26

1. Dyrektor Szkoły musi zadbać, aby osoby przez niego zatrudnione (w tym osoby pracujące na podstawie umowy zlecenia oraz wolontariusze/praktykanci) posiadały odpowiednie kwalifikacje do pracy z dziećmi oraz były dla nich bezpieczne.

§ 27

1. Przed zatrudnieniem nauczyciela Dyrektor żąda:
 - a) oświadczenia o posiadaniu przez niego pełnej zdolności do czynności prawnych i korzystaniu z praw publicznych;
 - b) oświadczenia, że nie toczy się przeciwko niemu postępowanie karne w sprawie o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub postępowanie dyscyplinarne;
 - c) aktualnej informacji z Krajowego Rejestru Karnego w celu potwierdzenia niekaralności za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe (uzyskanej nie wcześniej niż 3 miesiące przed zatrudnieniem). Nauczyciel nie musi przedkładać informacji o niekaralności wyłącznie w przypadku, gdy zostaje ponownie zatrudniony w tej samej Szkole w ciągu 3 miesięcy od dnia rozwiązania albo wygaśnięcia poprzedniego stosunku pracy. Dyrektor jest zobowiązany pozyskać informację o niekaralności dyscyplinarnej nauczyciela, w tym celu przed nawiązaniem stosunku pracy z nauczycielem, zasięga informacji z Centralnego Rejestru Orzeczeń Dyscyplinarnych.

§ 28

1. W przypadku zatrudnienia osoby niebędącej nauczycielem do prowadzenia zajęć Dyrektor Szkoły jest obowiązany pozyskać od niej:
 - a) oświadczenie, że nie toczy się przeciwko niej postępowanie karne w sprawie o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub postępowanie dyscyplinarne;
 - b) informację z Krajowego Rejestru Karnego w celu potwierdzenia niekaralności za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe. W przypadku tej osoby nie ma zastosowania przepis zwalniający z konieczności przedłożenia zaświadczenia w przypadku ponownego zatrudnienia w tej samej placówce. Dyrektor wymaga aktualnego zaświadczenia każdorazowo przed nawiązaniem stosunku pracy.

§ 29

1. Przed zatrudnieniem pracownika na stanowisku niepedagogicznym, bez względu na to, czy jest to stanowisko obsługi, czy urzędnicze (administracyjne), Dyrektor wymaga oświadczenia o posiadaniu pełni zdolności do czynności prawnych oraz o korzystaniu z pełni praw publicznych.

2. Dodatkowo, w przypadku pracowników mających zajmować stanowisko urzędnicze, Dyrektor pozyskuje od kandydata:
 - a) oświadczenie o niekaralności za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe;
 - b) oświadczenie o prowadzeniu działalności gospodarczej, jeżeli taką działalność prowadzi (oświadczenie powinno zawierać zwrot „świadomy odpowiedzialności karnej na podstawie art. 233 § 1 Kodeksu karnego za podanie nieprawdy lub zatajenie prawdy...”; już zatrudniony pracownik na stanowisku urzędniczym jest obowiązany złożyć takie oświadczenie w terminie 30 dni od dnia podjęcia działalności gospodarczej lub zmiany jej charakteru; niedochowanie tego terminu skutkuje ukaraniem karą porządkową upomnienia lub nagany).
3. Mimo że Ustawa o pracownikach samorządowych nie nakłada obowiązku przedstawienia informacji z Krajowego Rejestru Karnego przed nawiązaniem stosunku pracy, Dyrektor ma prawo samodzielnie wystąpić do Krajowego Rejestru Karnego z wnioskiem o informację na temat niekaralności kandydata w zakresie niezbędnym dla zatrudnienia pracownika.

§ 30

1. Dyrektor Szkoły uzyskuje informacje z Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym za pośrednictwem systemu teleinformatycznego prowadzonego przez Ministra Sprawiedliwości na stronie: www.rps.ms.gov.pl.
2. Przed dopuszczeniem do wykonywania czynności z małoletnimi w Szkole nauczyciela, wolontariusza, praktykanta lub innej osoby Dyrektor jest obowiązany sprawdzić taką osobę w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym – Rejestrze z dostępem ograniczonym oraz Rejestrze osób, w stosunku do których Państwowa Komisja do Spraw Przeciwdziałania Wykorzystaniu Seksualnemu Małoletnich Poniżej Lat 15 wydała postanowienie o wpisie do Rejestru.
3. Informacje zwrotne otrzymane z systemu teleinformatycznego Dyrektor drukuje i składa do części A akt osobowych związanych z nawiązaniem stosunku pracy lub analogicznej dokumentacji dotyczącej wolontariusza/osoby zatrudnionej w oparciu o umowę cywilnoprawną.
4. To samo dotyczy Rejestru osób, w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw wyjaśniania przypadków czynności skierowanych przeciwko wolności seksualnej i obyczajności wobec małoletniego poniżej lat 15 wydała postanowienie o wpisie do Rejestru. W przypadku tego Rejestru należy jedynie wydrukować stronę internetową, na której widnieje komunikat, że dana osoba nie figuruje w rejestrze.
5. Dyrektor weryfikuje w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym także kandydatów na pracowników niepedagogicznych, jeżeli zakres czynności pracownika niepedagogicznego ma objąć zadania wskazane w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (np. w przypadku pomocy nauczyciela, opiekuna dzieci w trakcie przewozu z i do szkoły).

§ 31

1. Przed nawiązaniem stosunku pracy z nauczycielem, osobą niebędącą nauczycielem do prowadzenia zajęć zgodnie z art. 15 Prawa oświatowego lub przed dopuszczeniem do wykonywania czynności z małoletnimi w szkole wolontariusza, praktykanta, inną osobę Dyrektor:
 - a) odbiera od tej osoby informację z Krajowego Rejestru Karnego o niekaralności w zakresie przestępstw określonych w rozdziale XIX i XXV Kodeksu karnego (przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu, przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, handlu ludźmi, znęcania się), w art. 189a i art. 207 Kodeksu karnego (handlu ludźmi, znęcania się) oraz w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii;
 - b) oświadczenie o państwie/ach zamieszkiwania w ciągu ostatnich 20 lat, innych niż Rzeczypospolita Polska, złożone pod rygorem odpowiedzialności karnej, za złożenie fałszywego oświadczenia;

- c) w przypadku zamieszkiwania przez kandydata w ciągu ostatnich 20 lat w innych państwach niż Rzeczpospolita Polska - informacje z rejestrów karnych tych państw uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi bądź informacje z rejestru karnego, jeżeli prawo tego państwa nie przewiduje wydawania informacji dla ww. celów.
2. Osoba posiadająca obywatelstwo innego państwa niż Rzeczpospolita Polska, jest zobowiązana dodatkowo przedłożyć Dyrektorowi informację z rejestru karnego państwa, którego obywatelstwo również posiada, uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi bądź informację z rejestru karnego, jeżeli prawo tego państwa nie przewiduje wydawania informacji dla ww. celów.
3. Jeżeli prawo państwa, z którego ma być przedłożona informacja o niekaralności, nie przewiduje wydawania takiej informacji lub nie prowadzi rejestru karnego, wówczas osoba składa oświadczenie o tym fakcie wraz z oświadczeniem, że nie była prawomocnie skazana w tym państwie za czyny zabronione odpowiadające przestępstwom określonym w rozdziale XIX i XXV Kodeksu karnego (przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu, przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, handlu ludźmi, znęcania się), w art. 189a i art. 207 Kodeksu karnego (handlu ludźmi, znęcania się) i w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii oraz że nie wydano wobec niej innego orzeczenia, w którym stwierdzono, iż dopuściła się takich czynów zabronionych oraz że nie ma obowiązku wynikającego z orzeczenia sądu, innego uprawnionego organu lub ustawy stosowania się do zakazu zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności związanych z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich lub z opieką nad nimi.
4. Oświadczenia, o których mowa w ust. 1 i 3, składane są pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Składający oświadczenie jest obowiązany do zawarcia w nim klauzuli następującej treści: „Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia”. Klauzula ta zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. 5. Informacje, o których mowa w ust. 2., Dyrektor utrwała w formie wydruku i załącza do akt osobowych pracownika albo dokumentacji dotyczącej osoby dopuszczonej do działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, świadczeniem porad psychologicznych, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi.

§ 32

1. Za realizację obowiązku, o którym mowa w § 25 – 31, odpowiada Dyrektor, który upoważnia do tego Sekretarza Szkoły.

Rozdział 17

Dokumentowanie realizacji Polityki Ochrony Małoletnich

§ 33

1. Dokumenty potwierdzające realizację Polityki Ochrony Małoletnich w Szkole są zbierane i przechowywane w dwóch miejscach - oryginały w gabinecie Dyrektora, kopie w gabinecie pedagogów szkolnych/psychologa szkolnego.
2. Dokumentacja incydentów związanych z krzywdzeniem dzieci objęta jest tajemnicą zawodową, w związku z tym jest ujawniana wyłącznie za zgodą Dyrektora oraz nie podlega dowolnemu kopiowaniu i udostępnianiu osobom zewnętrznym, a jedynie upoważnionym do tego instytucjom i podmiotom.

Rozdział 18

Monitoring realizacji Polityki Ochrony Małoletnich

§ 37

1. Osobą odpowiedzialną za Politykę Ochrony Małoletnich Przed Krzywdzeniem w Szkole jest Dyrektor.
2. Dyrektor wyznacza osobę koordynującą realizację Polityki w Szkole.
3. Osoba, o której mowa w ust. 2., jest odpowiedzialna za:
 - a) monitorowanie realizacji Standardów;
 - b) reagowanie na sygnały naruszenia Standardów;
 - c) prowadzenie rejestru zgłoszeń na podstawie kart interwencji;
 - d) proponowanie zmian w Polityce.
4. Osoba, o której mowa w ust. 2, przeprowadza wśród pracowników, rodziców, uczniów Szkoły, nie rzadziej niż co 2 lata, ankietę monitorującą poziom realizacji Standardów – Załącznik nr 5.
5. W ankiecie pracownicy Szkoły, rodzice i uczniowie mogą proponować zmiany Polityki oraz wskazywać naruszenia Standardów w Szkole.
6. Osoba, o której mowa w ust. 2, dokonuje opracowania wypełnionych przez uczniów, rodziców i pracowników Szkoły ankiet. Sporządza na tej podstawie sprawozdanie z ewaluacji, które następnie przekazuje Dyrektorowi.
7. Dyrektor wprowadza do Standardów niezbędne zmiany i ogłasza pracownikom, uczniom i ich rodzicom nowe brzmienie Standardów.

Rozdział 19

Przepisy końcowe

§ 38

1. Niniejszy dokument wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.
2. Ogłoszenie następuje w sposób dostępny dla pracowników Szkoły, uczniów i ich rodziców, w szczególności poprzez udostępnienie dokumentu w Bibliotece Szkoły, poprzez zamieszczenie na stronie internetowej i wywieszenie w widocznym miejscu w siedzibie, na tablicy ogłoszeniowej pedagoga lub poprzez przesłanie jego tekstu drogą elektroniczną na konta pracowników i rodziców w dzienniku elektronicznym.
3. Zapisy zawarte w niniejszym dokumencie obowiązują wszystkich pracowników Szkoły, w tym wolontariuszy, stażystów, praktykantów, inne osoby mające kontakt z uczniami Szkoły.
4. Każdy pracownik ma obowiązek zapoznać się z Polityką Ochrony Małoletnich przed Krzywdzeniem obowiązującą w Szkole i ją stosować.
5. Wykaz numerów telefonów, adresów instytucji pomocowych stanowi Załącznik nr 5.

Zasady bezpiecznych relacji pracownika z dzieckiem oraz relacji między uczniami

Do pozytywnych zasad bezpiecznej relacji należy:

1. Działanie dla dobra dziecka.
2. Traktowanie dziecka z poszanowaniem jego godności i potrzeb.
3. Zachowanie cierpliwości i szacunku względem ucznia.
4. Wysłuchiwanie uczniów i udzielanie im odpowiedzi adekwatnych do ich wieku i sytuacji.
5. Traktowanie uczniów równo, bez względu na płeć, orientację seksualną, status społeczny, etniczny, religijny i światopogląd, sprawność/niepełnosprawność.
6. Szanowanie prawa ucznia do prywatności. Wszelkie odstępstwa wynikające z troski o bezpieczeństwo ucznia, należy mu bezzwłocznie wyjaśnić.
7. Informowanie uczniów o podejmowanych wobec nich decyzjach.
8. Docenianie i szanowanie wkładu ucznia w podejmowane działania.
9. Utrzymanie profesjonalnej relacji z uczniami. Pracownik nie może krzyczeć na ucznia w sytuacji innej niż wynikająca z bezpieczeństwa dziecka.
10. Przestrzeganie zasady tajemnicy służbowej.
11. Zachowanie szczególnej ostrożności wobec uczniów, którzy doświadczyli nadużycia i krzywdzenia, w tym seksualnego, fizycznego bądź zaniedbania. W takich sytuacjach należy reagować z wyczuciem, jednak stanowczo.
12. Działanie w sposób otwarty i przejrzysty, aby zminimalizować ryzyko błędnej interpretacji swojego zachowania.
13. Prawidłowa ocena potrzeb kontaktu fizycznego ucznia z pracownikiem. Należy uwzględnić potrzeby dziecka w danym momencie, wiek, etap rozwojowy, kontekst kulturowy i sytuacyjny. W każdej sytuacji należy kierować się profesjonalnym osądem, słuchając, obserwując i odnotowując reakcję ucznia, pytając je o zgodę na kontakt fizyczny (np. przytulenie). Należy kierować się zdrowym rozsądkiem, gdyż nawet przy dobrych intencjach taki kontakt może być błędnie zinterpretowany.
14. Kontaktowanie się z uczniami tylko w godzinach pracy w celu edukacyjnym lub wychowawczym. Jeżeli zachodzi konieczność kontaktu z uczniami lub ich rodzicami, właściwą formą kontaktu są kanały służbowe.

Zachowanie niedozwolone wobec ucznia:

1. Zawstydzanie, upokarzanie, lekceważenie i obrażanie dzieci.
2. Naruszanie nietykalności fizycznej dziecka, poza sytuacjami wynikającymi z potrzeby zabezpieczenia dziecka w sytuacji stwarzającej zagrożenie, w tym szczególnie dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz zaburzeniami rozwoju.
3. Krzyczenie na dziecko w sytuacji innej niż wynikająca z zagrożenia bezpieczeństwa dziecka.
4. Dotykanie dziecka w sposób, który może być uznany za nieprzyzwoity lub niestosowny.
5. Stosowanie przemocy wobec dziecka w jakiegokolwiek formie.
6. Utrwalanie wizerunku dziecka dla potrzeb prywatnych. Dotyczy to także umożliwiania osobom trzecim utrwalania wizerunku dzieci bez zgody rodziców.
7. Zapraszanie ucznia do swojego domu/mieszkania poza godzinami pracy. Jeżeli zachodzi taka konieczność, należy poinformować o tym dyrekcję i uzyskać pisemną zgodę ucznia i rodziców/opiekunów prawnych.
8. Przyjmowanie pieniędzy lub prezentów od dzieci i rodziców (za wyjątkiem okazjonalnych podarków związanych ze świętami w roku szkolnym).
9. Nawiązywanie z uczniem jakichkolwiek relacji intymnych lub seksualnych. Wszystkie ryzykowne sytuacje, które obejmują zauroczenie małoletnim przez pracownika lub pracownikiem przez małoletniego, muszą być zgłaszane dyrekcji.
10. Proponowanie małoletniemu alkoholu, wyrobów tytoniowych, substancji nielegalnych.

Zasady bezpiecznych relacji między uczniami:

1. Każdy uczeń ma prawo do życia i przebywania w bezpiecznym środowisku.
2. Uczniowie mają obowiązek przestrzegania ogólnie obowiązujących zasad i norm zachowania.
3. Uczniowie uznają prawo wszystkich uczniów do odmienności i zachowania tożsamości ze względu na: pochodzenie etniczne, geograficzne, narodowe, religię status ekonomiczny, cechy rodzinne, wiek, płeć, orientację seksualną, cechy fizyczne, niepełnosprawność. Nie naruszają praw innych, nikogo nie dyskryminują ze względu na jakąkolwiek jego odmiennosc.
4. Zachowanie i postępowanie uczniów wobec innych osób nie narusza ich poczucia godności i wartości osobistej. Uczniowie są zobowiązani do respektowania praw i wolności osobistych innych, ich prawa do własnego zdania, do poszukiwań i popełniania błędów, do własnych poglądów, wyglądu i zachowania – w ramach społecznie przyjętych norm i wartości.
5. Kontakty między uczniami cechuje zachowanie przez nich wysokiej kultury osobistej, np. używanie zwrotów grzecznościowych typu proszę, dziękuję, przepraszam; uprzejmość; życzliwość; poprawny, wolny od wulgaryzmów język; kontrola swojego zachowania i emocji; wyrażanie sądów i opinii w spokojny sposób, który nikogo nie obraża i nie krzywdzi. Małoletni budują wzajemne relacje poprzez niwelowanie konkurencyjności między sobą w różnych obszarach życia, wzajemne zrozumienie oraz konstruktywne, bez użycia siły rozwiązywanie problemów i konfliktów między sobą. Akceptują i szanują siebie nawzajem.
6. Uczniowie okazują zrozumienie dla trudności i problemów innych, nie wyśmiewają ich, nie krytykują.
7. W kontaktach między sobą uczniowie nie powinni zachowywać się prowokacyjni i konkurencyjnie. Nie powinni również mieć poczucia zagrożenia czy odczuwać wrogości ze strony innych.
8. Uczniowie mają prawo do własnych poglądów, ocen i spojrzenia na świat oraz wyrażania ich, pod warunkiem, że sposób ich wyrażania wolny jest od agresji i przemocy oraz nikomu nie wyrządza krzywdy.
9. Bez względu na powód, agresja i przemoc fizyczna, słowna lub psychiczna wśród uczniów nigdy nie może być przez nich akceptowana lub usprawiedliwiona. Uczniowie nie mają prawa stosować z jakiegokolwiek powodu słownej, fizycznej.
10. Uczniowie mają obowiązek przeciwstawiania się wszelkim przejawom brutalności i wulgarności oraz informowania pracowników pedagogicznych oraz niepedagogicznych (jeżeli nastąpi taka konieczność) o zaistniałych zagrożeniach.
11. Jeśli uczeń jest świadkiem stosowania jakiegokolwiek formy agresji lub przemocy, ma obowiązek reagowania na nią, np: szuka pomocy dla ofiary u osoby dorosłej. Uczniowie znają obowiązujące procedury bezpieczeństwa – wiedzą, jak zachowywać się w sytuacjach, które zagrażają ich bezpieczeństwu lub bezpieczeństwu innych, gdzie i do kogo dorosłego mogą się zwrócić o pomoc.

Czynniki ryzyka krzywdzenia dziecka

Choć dziecko nigdy nie jest winne doznawanej krzywdy, uznaje się, że niektóre jego cechy, związane np. ze stanem zdrowia, poziomem rozwoju, funkcjonowaniem czy pozycją w rodzinie, mogą bardziej narażać je na doświadczanie przemocy.

Wyodrębnia się następujące **trzy grupy czynników ryzyka**, które mogą wskazywać na zagrożenie pojawienia się przemocy:

I. Czynniki związane z dzieckiem

Czynniki ryzyka	Opis
przedwczesny poród, poród bez pomocy medycznej, niska waga urodzeniowa, poród z ciąży mnogiej, krótkie przerwy między kolejnymi porodami	Te sytuacje mogą być czynnikami ryzyka krzywdzenia, stanowiąc obciążenie psychiczne i fizyczne dla rodziców.
długotrwały płacz	Nadmierna płaczliwość dziecka budzi bezradność, poczucie winy rodzica; stany te mogą zamienić się w złość, bezsilność, a w konsekwencji wywołać agresję wobec dziecka czy jego odrzucenie.
wiek dziecka	Czynnikiem ryzyka krzywdzenia może być określony wiek dziecka. W rozwoju dziecka występują tzw. okresy krytyczne, w których jest większe prawdopodobieństwo pojawienia się pewnych rodzajów krzywdzenia. Najmłodsze dzieci (do 3 r.ż.) są bardziej zależne od opiekunów i spędzają z nimi więcej czasu. Dzieci w tym wieku mają mniejszą zdolność dostosowania się do oczekiwań rodziców, a także słabiej panują nad emocjami. To sprawia, że ryzyko doznawania przez nie przemocy fizycznej i psychicznej jest większe. Badania wskazują także, że w okresie od osiągnięcia 8 r.ż. przez cały czas dojrzewania dziecko jest bardziej narażone na ryzyko wykorzystywania seksualnego.
przewlekłe choroby, niepełnosprawność intelektualna, niepełnosprawność ruchowa	Okolicznością zwiększającą prawdopodobieństwo krzywdzenia jest niepełnosprawność intelektualna dziecka, mocno powiązana z ryzykiem wystąpienia przemocy oraz wykorzystania seksualnego. Również przewlekłe choroby somatyczne oraz niepełnosprawność ruchowa skutkują dużą, a także trwałą zmianą życia całej rodziny. Bez odpowiedniego wsparcia taka rodzina jest istotnie narażona na wystąpienie krzywdzenia, mogącego przybrać formę jawnego odrzucenia dziecka, biernego zaniedbywania lub czynnych form przemocy, związanych z rozładowywaniem frustracji. W sytuacji niepełnosprawności lub choroby dziecka może dojść również do przemocy psychicznej, która niekiedy wynika ze stawiania dziecku wymagań, jakim nie jest ono w stanie sprostać.

choroby psychiczne	Czynnikiem ryzyka krzywdzenia są choroby psychiczne dziecka, co wiąże się z wysokim poziomem stresu i lęku w rodzinie. Łatwo wtedy o eskalację trudnych zachowań pozostałych domowników, np. agresji i przemocy, zarówno fizycznej, jak i słownej.
--------------------	--

II. Czynniki rodzinne, czyli cechy charakteryzujące funkcjonowanie rodziny oraz cechy poszczególnych jej członków.

Czynniki ryzyka	Opis
nieobecność rodziców	Ryzyko wystąpienia krzywdzenia dziecka wiąże się z jego opuszczeniem przez jedno lub oboje rodziców. Nieobecność rodziców, fizyczna bądź psychiczna, jest czynnikiem ryzyka krzywdzenia dzieci, bez względu na ich wiek. Czynnikiem ten zwiększa prawdopodobieństwo zaniedbania fizycznego i emocjonalnego. Konsekwencją tego jest szukanie przez dziecko bliskości i akceptacji u osób obcych, które także mogą być potencjalnymi sprawcami krzywdzenia.
autorytarny styl rodzicielstwa, doświadczanie przez rodzica przemocy w dzieciństwie, kondycja psychiczna rodziców	<p>Prawdopodobieństwo wystąpienia przemocy wobec dziecka związane jest także z tzw. autorytarnym stylem rodzicielstwa, który wynika m.in. z historii życia rodzica, cech jego osobowości oraz kondycji psychicznej.</p> <p>Doświadczenie przez rodzica przemocy w dzieciństwie lub bycie jej świadkiem oraz brak odczuwania bliskości z własnymi rodzicami znacząco zwiększają prawdopodobieństwo powielania podobnych zachowań wobec dzieci i wejście w rolę sprawcy.</p>
uzależnienia, inne zaburzenia psychiczne rodzica, konflikty, kryzysy	Uzależnienia i inne zaburzenia psychiczne rodzica są przyczyną większego ryzyka doświadczenia przez dziecko przemocy. Agresji w rodzinie sprzyjają też konflikty i kryzysy.
samotne rodzicielstwo, obecność niespokrewnionych osób dorosłych w rodzinie	Do czynników ryzyka krzywdzenia zaliczane jest także samotne rodzicielstwo, będące dla wielu osób dużym wyzwaniem. Ograniczona ilość czasu, który rodzic może poświęcić dziecku, jest przyczyną trudności w budowaniu bliskiej relacji z dzieckiem. Dodatkowo, niestabilna sytuacja rodzinna: brak wsparcia, obecność niespokrewnionych z dzieckiem osób, mogą powodować ryzyko wystąpienia odrzucenia i agresji lub nieprawidłowych relacji.
rodzina zastępcza, rodzina adopcyjna	Istotnym czynnikiem ryzyka jest obecność dziecka w nieprzygotowanej wychowawczo i merytorycznie rodzinie zastępczej czy adopcyjnej. Rodzice przyjmujący dzieci pod swoją opiekę bywają niegotowi do tego, aby radzić sobie z bardzo trudnymi emocjami skrzywdzonego wcześniej dziecka. Odrzucenie, skrajna przemoc, których dziecko mogło doświadczyć, wpływają na jego zachowanie oraz funkcjonowanie całego systemu rodzinnego. Porzucone dzieci postrzegają siebie jako niegodne

	<p>miłości, mało ważne i zasługujące na karę. Swoim zachowaniem często prowokują do odrzucenia czy ukarania, by utwierdzić się w przekonaniach. Kary reaktywują wcześniejsze traumy dziecka i dezorganizują jego zachowanie, względem którego rodzice są bezradni.</p>
--	--

III. Czynniki związane ze środowiskiem społecznym

Czynniki ryzyka	Opis
izolacja społeczna	Do tej grupy zalicza się głównie izolację społeczną, rozumianą jako ubogie kontakty rodziców z innymi osobami lub grupami oraz zamknięcie na relacje pozarodzinne. Sytuacja taka może sprzyjać rozwojowi przemocy, a także większej kontroli sprawcy nad swoimi ofiarami oraz ograniczać szanse na jej ujawnienie i udzielenie pomocy.
ubóstwo w najbliższym otoczeniu rodziny	Ryzyko wystąpienia krzywdzenia dzieci niosą też: ograniczenie możliwości zaspokajania potrzeb materialnych i zdrowotnych, złe warunki mieszkaniowe czy skrajne ubóstwo. Takim sytuacjom często towarzyszy stres rodziców, którzy muszą zapewnić przetrwanie sobie i dziecku.
przemoc i patologia	Czynnikiem ryzyka krzywdzenia dziecka są także przemoc i patologia społeczna występujące w najbliższym środowisku zamieszkania.

Symptomy krzywdzenia dziecka

Symptomy krzywdzenia dziecka – jak je rozpoznać?

Krzywdzenie, przemoc jest różnie definiowana przez badaczy przedmiotu, a także różny jest jej podział. Najlepiej będzie sięgnąć do regulacji prawnych, w których wybrzmiewa odpowiedzialność Szkoły, nauczycieli za bezpieczeństwo dziecka, a tym samym wskazana została definicja przemocy domowej. Odnajdziemy ją w ustawie z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r., poz. 1606).

Zgodnie z nią, „**Przemoc domowa to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej**, w szczególności: narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia, naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę, ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej (przemoc ekonomiczna) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej (cyberprzemoc).”

Tym samym przemoc domowa obejmuje:

- przemoc fizyczną;
- przemoc psychiczną (często nazywaną emocjonalną);
- przemoc seksualną;
- przemoc ekonomiczną;
- cyberprzemoc.

Jak pokazują badania, rzadko zdarza się, aby występował tylko jeden rodzaj przemocy. Najczęściej te rodzaje przemocy przenikają się wzajemnie i wywołują podobne skutki.

Co powinno wzbudzić uwagę nauczyciela, wychowawcy, jak może objawiać się krzywdzenie dziecka czy przemocy domowej?

Pełna i jasna lista symptomów nie została zdefiniowana w literaturze. Zdarza się, że pewne zachowania dziecka są po prostu normą na etapie jego rozwoju. Niemniej jednak czujność nauczycieli, pracowników oświaty jest konieczna. Zmiany w zachowaniu dziecka, w zależności od jego nagłości i czasu trwania mogą być raptowne, albo dźać się pomału, sukcesywnie z dnia na dzień, co będzie mieć miejsce w przypadku przedłużającej się sytuacji krzywdzenia. Dlatego baczna obserwacja ucznia i bycie wrażliwym na przeżywane przez dziecko emocje oraz zainteresowaniem przyczynami zmiany zachowania dziecka, będzie kluczowe w subiektywnej ocenie konieczności udzielenia pomocy uczniowi.

Symptomy krzywdzenia dzieci – podział:

- fizyczne – które można zauważyć na ciele dziecka;
- emocjonalne;
- poznawcze;
- behawioralne;
- fizjologiczne.

Symptomy fizyczne:

- siniaki na ciele dziecka (przede wszystkim na plecach, ramionach i udach) – świeże i w późnej fazie gojenia, duże otarcia naskórka;
- specyficzne ślady na skórze przypominające blizny po ospie, a będące pozostałościami po oparzeniu dziecka papierosem;
- oderwane małżowiny uszne, tzw. uszy zapaśnika (zniekształcone małżowiny od uderzania dziecka w uszy), pozbawione włosów miejsca na głowie, złamana przegroda nosowa, złamania palców dłoni, wszelkie wielokrotne złamania kości, wylewy krwawe do gałek ocznych;
- odparzenia na skórze wynikające z zaniedbań higienicznych, niezaopatrzone rany, ślady ugryzień przez człowieka, ślady duszenia, krępowania;
- oparzenia rękawiczkowo - skarpetkowe oraz zlokalizowane na pośladkach i w dolnej części pleców;
- zaburzenia psychosomatyczne, bóle wędrujące;
- przemęczenie;
- problemy z trawieniem;
- blizny po samookaleczeniu.

Symptomy w sferze emocjonalnej:

- trudności w rozumieniu i wyrażaniu emocji przez dziecko;
- negatywny obraz siebie;
- negatywne myśli na temat siebie i innych;
- przygnębienie;
- strachliwość i agresja, gniew;
- problemy z samoregulacją emocji;
- oszołomienie, otępienie;
- brak poczucia bezpieczeństwa;
- smutek, apatia;
- stany lękowe;
- stany depresyjne.

Symptomy w sferze poznawczej:

- trudności w nauce – pojawiające się nagle;
- problemy z koncentracją, pamięcią;
- problemy z logicznym myśleniem;
- problemy z rozwiązywaniem problemów;
- trudności w ukończeniu zadanej pracy;
- nieodrabianie lekcji;
- nieprzygotowanie do zajęć, czego efektem są gorsze oceny szkolne.

Symptomy w sferze behawioralnej:

- problemy z subordynacją oraz podporządkowaniem wobec obowiązujących reguł – obrażanie się, uciekanie z lekcji, negatywne interakcje z rówieśnikami oraz z nauczycielami;
- dziwne reakcje na chęć niesienia pomocy, nieufność, wycofanie;
- ogólna nieufność wobec ludzi;
- zachowania buntownicze i agresywne;
- problemy z komunikacją;
- sięganie po substancje psychoaktywne.

Objawy molestowania seksualnego:

- chroniczny ból;
- zaburzenia układu pokarmowego;

- migreny lub inne częste bóle głowy;
- komplikacje ginekologiczne;
- otarcia na wewnętrznej stronie ud;
- szok, lęk;
- niepokój;
- zagubienie;
- wyparcie traumatycznych przeżyć;
- wycofanie;
- poczucie wstydu;
- obwinianie się;
- nerwica lub ogólna nieufność wobec ludzi.

KARTA PRZEBIEGU INTERWENCJI

Imię i nazwisko dziecka:

.....

Przyczyna interwencji:

.....

Osoba zawiadamiająca (imię i nazwisko, stanowisko/klasa):

.....

Opis podjętych działań	Data
Spotkanie z rodzicami	
Forma podjętych działań: ☐ zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa ☐ wniosek do sądu rodzinnego o wgląd w sytuację dziecka/rodziny ☐ powiadomienie Policji ☐ szkolna pomoc psychologiczno – pedagogiczna w formie: ☐ inny rodzaj interwencji, jaki	
Plan pomocy dziecku	
Działania szkoły	
Działania rodziców	
Wynik interwencji	

Numery telefonów, adresy instytucji pomocowych

1. **Numer alarmowy** – 112 (zagrożenie życia)
2. **Numer alarmowy policji** – 997
3. **Straż Miejska w Środzie Śląskiej** – 71 396 07 38
4. **Telefon Zaufania – 19 288** (linia dostępna od poniedziałku do piątku w godz. 20:00 – 08:00; w soboty, niedziele i święta – całodobowo);
5. **Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”** – tel. **800 120 002** (linia dostępna 24 godziny na dobę i przez siedem dni w tygodniu) oraz e-mail: niebieskalinia@niebieskalinia.info;
6. **Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” Instytutu Psychologii Zdrowia** – tel. (22) **668 70 00** oraz **116 123** (linia dostępna 24 godziny na dobę i przez siedem dni w tygodniu);
7. **Centrum Praw Kobiet** – tel. **800 107 777** (telefon interwencyjny czynny całą dobę; po połączeniu należy wybrać 1 i potem 3);
8. **Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę – Telefon zaufania dla Dzieci i Młodzieży** – tel. **116 111** (linia dostępna 24 godziny na dobę i przez siedem dni w tygodniu) oraz Telefon dla rodziców i nauczycieli, którzy potrzebują wsparcia i informacji w zakresie przeciwdziałania i pomocy psychologicznej Dzieciom przeżywającym kłopoty i trudności takie jak: agresja i przemoc w szkole – tel. 800 100 100 (linia czynna od poniedziałku do piątku, w godz. 12 – 15);
9. **Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka** – tel. **800 12 12 12** (linia dostępna 24 godziny na dobę i przez siedem dni w tygodniu);
10. **Anonimowa Policyjna Linia Specjalna „Zatrzymaj Przemoc”** – tel. **800 120 148** – (bezpłatna linia dostępna 24 godziny na dobę i przez siedem dni w tygodniu);
11. Linia wsparcia psychologicznego Polskiego Czerwonego Krzyża – tel. (22) 230 22 07 (linia dostępna od poniedziałku do piątku w godz. 16 – 20);
12. **Bezpłatna aplikacja mobilna „Twój parasol”** – <https://twojparasol.com/>;
13. Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Środzie Śląskiej ul. Wrocławska 2, tel.71 317 38 68;
14. **Centrum Medyczne Multimed**, ul. Na Polance 10a /2, 55-300 Środa Śląska, tel. **604 667 323** (psychiatra dzieci i młodzieży, psycholog);
15. **Fundacja Centrum Terapii i Rozwoju**, Al. Konstytucji 3 - Maja, 55-300 Środa Śląska, tel. **733 221 960** (terapia dzieci i młodzieży, terapia rodzinna, indywidualna, grupowa, środowiskowa).